

Kust võib head piima lehma tunda?

Head piima lehma tabab iga peremees ja perenaene saada, aga väga raske oli aru kätte saada, misjugu neid kõige parem on.

Prantsuse maa talupoeg on nüüd ometigi lehma oma külles tunistuse märgi üles leidnud, mis tõstis teadust juba wafkast annab, kas temast head piima lehma loota on, ehk mitte ja see on väga tähtjas nimelt „piima peeglit“. Kus see loom lehma külles seisab? Pangu iga üks tähele ja waadaku järele. Kui meie lehma udarat ja tagumise jalge wabet, sunni saba rooduni tähele paneme, siis leiame, et seal üks jagu karwu mitte alla poole ei kaswa, kui tõst karwad elaja keha peal, waid wastu ossa ülesse poole ja iseäranis rida summagi põlka mõõda, mis udara juurest peale hakawad ja saba rooduni, ehk enne seda lõpewad. Need karwade read on piima peegli raam ehk viire. Piima peeglid on mitme sugused, mõned õige suured teised väga weiksed, pea igal lehmäl ise moodu, aga igal lehmäl on ta külles ja eesfeiswa seletuse järele väga terged leida. Alt poolt, see on udara juures on nemad kõik ümargused, aga ülesse poole kas kofku minejad, kõwerad, ehk juba üle udara ära kadumad. Seda aga pangu iga üks tähele, et mida suurem piima peegel on, seda suurema piima anniga ta lehm, ja see on nii selge ja tõsi, kui päikene taewas.

Kõige parematel piima andjatel lehmadel, ja need on ta kõige lühema wabe ajaga, on ka kõige suurem piima peegel. Nende piima peegel alustab udara juurest ja läheb kabeit poolt mõõda põlku sees pool sunni saba rooduni, karwad on lühikesed ja kaswawad kui ari poole tolli ehk toli laiusest ülespidi lehma külles. Wähemate piima andjatel lõpeb piima peegel juba allapidi kusetoru ära, weel waesematel piima andjatel keik saba roodu ja udara wabele ja kõige waesematel piima andjail lehmadel on piima peegel ükstele udara ümber, ühe sõnaga: „Mida suurem piima

peegel, seda suurem lehma piima and, kui lehm juba mitte wafkast ära ei ole rifutut.

Kuuda võib lehma wafkast ära riffuda?

1. Kui wafkast väga hawalt hoidakse, 2, kui esikanda jat väga wähe lüpsetakse ja piima sooned sinni jäetakse.

Kes head piima lehma ise tahab kaswatada, sellele anname järgmist läti proowitud nõuu:

Ollegu omale hea piima peeglika wafkast, kus peegli raam kuni saba juurikani ulatab, jõutku teda forra parrast ja lastu poole teise ehk kahe aasta parrast sugutamisele. Peale esimese wafka lastu wafkast kawa himeda, ja lüpsku noort lehma siis õieti tugewast, wiimsed tilgad wälja, aga jõutku ka hästi, aga nii kawa peab noort lehma lüpsma, kui weel udarast sõrm lühara täis piima tuleb ja jätku teda armata nädal ehk kaks enne uut voegemist rahule ja seda tehku perenaene iga aasta edasi ja küll ta näeb, et lehmast hea lehm saab. Muidu on weel selle peale waadata, et lehmäl ilus weikene pea, siise poole pöördut weiksed kõwerad karwad, suur suu, ühelsa hambaga, ankrumoodu keha, veened luud, peenikene pilt saba, ilusa saba jõridega, suur lokut, esimese jalge wabel, enam veened kui tugewad jalad ja erkaw waatamine on ja tõhu all jämedad sooned, mis werd udarasse wedawad ja tõhu all hea suur aul, kuhu need sooned ära kadumad. Wäerwi poolt olgu lehm iga ühe tahtmise järele, sest üks armastab punast, teine walget, kolmas kirjut lehma. Senna poole lordan selles asjas üht juuremat seletust pistitega rahwa kasuks wälja anda, aga loodan, et juba see lühikene seletus Kalendri hinda sada lorda ära maksab. Weikse piima peeglika lehm wafkaid ei maksa kaswatada ja see on kõige ülem kasu selles õpetuses.

3. Pärn.